

Erfarenheter av pedagogiska utmaningar vid genomförandet av examensmålet våld mot barn på landets lärosäten

Ann-Charlotte Münger, Jens Lindberg,
Frida Fröberg, Laura Korhonen

Ann-Charlotte Münger, fil.dr. och docent i Barn, lektor på Barnafrid,
Linköpings universitet. E-post: ann-charlotte.munger@liu.se

Jens Lindberg, fil.dr. i Etnologi, forskare i Socialt arbete,
Umeå universitet. E-post: jens.lindberg@umu.se

Frida Fröberg, leg. psykolog, med.dr, lektor i barn- och ungdomspsykiatri,
Linköpings Universitet. E-post: frida.froberg@liu.se

Laura Korhonen, barnpsykiatriker, professor i barn- och ungdomspsykiatri och
centrumchef för Nationellt kunskapscentrum Barnafrid,
Linköpings universitet. E-post: laura.korhonen@liu.se

Artikeln syftar till att undersöka hur examensmålet fokus på barns våldsutsatthet tolkas och implementeras i professionsutbildningar. Det empiriska materialet utgår från en högskolepedagogisk kurs som Barnafrid, Linköpings universitet har genomfört på uppdrag av JÄMY samt två fallbeskrivningar

Resultat visar på pedagogiska och didaktiska utmaningar som dels handlar om hur ett nytt examensmål ska kunna integreras i fulltäcknade utbildningsplaner, dels om hur examensmålet innehåll ska tolkas. I examensmålet finns en hierarkisk ordning där olika våldsformer exempelvis våld mot barn är underordnat mäns våld mot kvinnor. Det krävs därför prioriteringar av vilket våld och målgrupp som ska ingå i undervisningen. Om blivande professioner redan i sin utbildning får uppfattningen att olika former av våld kan särskiljas och vägas mot varandra kan det ge en endimensionell och förenklad syn på våldsutsatthet.

This article investigates how the qualitative target, with a child focus on violence, is interpreted and implemented in professional education. The empirical material comes from a higher education pedagogical course that Barnafrid at Linköping University has conducted on behalf of The Swedish Gender Equality Agency and two case reports.

Results show pedagogical and didactic challenges related to how the new qualitative target integrates into program syllabi and is understood. The qualitative target has a hierarchical order in which different forms of violence, such as violence against children, are subordinated to men's violence against women. If future professionals already in their education get an impression that different forms of violence can be distinguished and weighed against each other, it may foster a one-dimensional and simplistic view of exposure to violence exposure.

Inledning

Den januari 2020 blev FN:s konvention om barnets rättigheter svensk lag (SFS 2018:1197). I artikel 19 fastslås att alla lämpliga lagstiftningsåtgärder, administrativa, utbildningsmässiga och sociala åtgärder ska vidtas för att skydda barnet mot alla former fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, utnyttjande eller misshandel, inklusive sexuella övergrepp, medan barnet är i föräldrarnas/föräldrarnas, vårdnadshavarens eller annan persons vård. Sverige är på flera sätt ett föregångsland när det gäller att skydda barn från våld. Under 1900-talet infördes exempelvis en allt striktare lagstiftning mot barnaga och kränkande behandling (SOU 2001:18). Den 1 juli 2021 infördes en ny lag, barnfridsbrott, för att stärka det straffrättsliga skyddet för barn som bevittnar våld i nära relationer (JuU35/2020/21).

År 2020 anmäldes 24 700 misshandelsbrott mot barn. Mörkertalet bedöms vara stort (BRÅ 2021). I en nationell kartläggning 2016 uppger 44 % av ungdomar (15–18 år) att de blivit utsatta för någon form av våld av en vuxen, främst av en närstående (Jernbro & Janson, 2017). Våldsutsatthet kan få negativa effekter kort- och långsiktigt (Petrucci 2019). Det är därför problematiskt att våra samhällliga institutioner brister i sitt uppdrag att identifiera och agera när barn utsätts för våld, inte minst när det gäller barn som bevittnar våld i familjen (IVO 2019, 2020).

Det finns ett stort behov av ökad kunskap och kompetens i frågor som rör våld hos yrkesverksamma som möter barn och unga. Införandet av det nya examensmålet mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer inom universitets- och högskoleutbildningen kan ses som en del av denna kompetensutveckling (Skr. 2016/17:10, s. 148). Det nya examensmålet kan delas upp i två tydliga delmål: 1) mäns våld mot kvinnor 2) våld i nära relationer där bland annat våld mot barn ingår. Examensmålet mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation är en del av regeringens jämställdhetspolitiska målsättning som formuleras i *Makt, mål och myndighet – en feministisk politik för ett jämställt samhälle* (Skr. 2016/17:10).

Artikeln övergripande syfte är att undersöka hur examensmålet mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer med fokus på våld mot barn tolkas och implementeras på universitet och högskolor? Frågeställningen är: Vilka är de pedagogiska och didaktiska utmaningarna att integrera våld mot barn i undervisningen?

Metod och material

Artikeln utgår från kursen ”Att undervisa om våld mot barn i universitets- och högskolans utbildningar” som Barnafriid, Linköpings universitet har genomfört under 2020-21. Kursen är en del av det regeringsuppdrag som Jämställdhetsmyndigheten fick 2018 (S2018/01831/JÄM(delvis)).

Utbildningen är en högskolepedagogisk kurs (3hp) och har hittills anordnats fyra gånger. Kursen syftar dels till att ge stöd i att identifiera lärandemål, välja pedagogisk metod, och att planera undervisning om våld mot barn, dels till att bidra till kunskap och förståelse inom kunskapsområdet våld mot barn. De 68 kursdeltagarna har kommit från olika lärosäten och program i Sverige.

Artikeln utgår från en innehållsanalys av diskussioner som förts av deltagare på kursen. Utöver detta presenteras två fallbeskrivningar.

Samtliga kursdeltagare har informerats om att diskussioner och reflektioner som fördes på kursen kan komma att användas i artikeln. Däremot har vi inte ansett det som nödvändigt att efterfråga samtycke eftersom med undantag ifrån fallbeskrivningar går det inte att identifiera lärosäte, program eller kursdeltagare (Vetenskapsrådet 2017).

Att utbilda om våld mot barn

Kursdeltagares tolkningar av examensmålet

Förutsättningar att implementera ett nytt examensmål beror på ekonomiska, organisatoriska, tids, personal- och fysiska ramvillkor inom lärosätet och programmet (Carlsson 2020). Gemensamt är att de alla måste förhålla sig till didaktikens tre grundfrågor: VAD, HUR och VARFÖR.

VAD?

Frågan som kursdeltagare ställer sig är VAD för kunskap och kompetens som krävs för att studenter i sin kommande yrkesroll ska kunna uppfylla sitt uppdrag. Till skillnad från övriga examensmål finns ”mer detaljerade skrivningar i examensbeskrivningar” (Skr. 2016/17:10, s. 148). Lärosäten måste ta hänsyn till ”*En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor*” i integrering av examensmålet i professionsutbildningar, och är enligt Carlsson (2020) ett ”överordnat styrdokument”(s. 22).

Studenten ska efter avslutad utbildning ha kunskap om hur våld kan förebyggas och upptäckas samt ha kunskap om insatser för dem som utsätter andra för våld respektive dem som är utsatta för våld. Examensmålet befinner sig i kategorin ”Kunskap och förståelse” (SFS 2017:857; SFS 2018:1135). Kursdeltagare är kritiska till att examensmålet avgränsas till att studenten enbart behöver ”visa kunskap” om våldsutsatthet och våldsutövande. För att kunna möta människor som har erfarenhet av våldssituationer krävs kunskap men också färdighet/förmåga och värderingsförmåga/förhållningssätt.

Kursdeltagarna ser också flera utmaningar i examensmålet utformning när det gäller att säkerställa att barnets rättigheter efterlevs när det gäller frågor om våld. Det handlar rent generellt om att föra in ett nytt examensmål i redan

”fulltecknade utbildningsplaner men också att våld mot barn kan komma att konkurrera med de andra kategorierna som omfattas inom delmålet våld i nära relationer” (jfr Carlsson 2020).

Det är, menar kursdeltagarna, en svår didaktisk utmaning när frågan om vilken kunskap och kompetens som behöver föras in i programmen. En slutsats är vikten att identifiera professionens behov. Utformandet kursplanernas lärandemål måste därför vara behovsstyrt gällande generell och specifikt kunskap för det enskilda programmet.

HUR?

Undervisningens utformning av kursmål, innehåll, läraktiviteter och inte minst examinationsformer beror till stor del på lärosätets/programmets pedagogiska modell. Variationen är stor hur kursdeltagarna planerar eller redan har utformat undervisningen kring våld mot barn. Vissa program har fört samman eller delat på de två examinationsmålen. I andra fall utgörs undervisning om våld mot barn av en egen kurs, eller består av ett lärandemål som integreras i en redan befintlig kurs eller som en strimma genom hela programmet. Vissa program har stort arbete lagts ner på att det finns en tydlig progression om våldspromatik genom hela programmet. Andra har genomfört undervisningen som enskild kurs eller moment.

Varje program måste utveckla och utforma undervisningen utifrån sina egna förutsättningar. Målstyrningen - konstruktiv länkning - i det svenska utbildningsväsendet med starkt fokus på tydliga samband mellan kursmål, lärandeaktiviteter och examination kan emellertid vara ett viktigt verktyg (Biggs 1996). Det är särskilt viktigt i kunskapsområden som utgår från en rad olika behov, kunskapsformer och som kan vara relevant att föra in i olika kurser.

Införandet av ett examensmål med ett nytt kunskapsområde är ett långsiktigt strategiskt utvecklingsarbete. Våld är ett komplext problemområde som spänner över en rad områden där olika professioner måste arbeta tillsammans. Att gemensamt utveckla, dela erfarenheter och kunskap samt samarbeta kring frågor som rör våld är därför ett måste. Detta kan ske inom ramen av interprofessionellt lärande med gemensamma läraktiviteter för studenterna på olika program, men också genom att arbeta med program- och kursutveckling med andra professionsprogram inom lärosätet. Gemensamt utvecklingsarbete med motsvarande program på de andra lärosäten kan bidra till att programspecifika frågor blir särskilt uppmärksammade och belysta.

VARFÖR?

En del kursdeltagare ser införandet av examensmålet i vissa särskilt utvalda professionsutbildningar som ett politiskt och ideologiskt beslut. Slutsatsen som flera av dem drar är att det kan vara svårt att förhålla sig till den jämställdhetspolitiska målsättningen när det kommer till frågor som berör våld mot barn. De uppfattar genom formuleringen av examensmålet att mäns våld mot kvinnor är överordnat det andra delmålet. På samma gång råder stor enighet att kunskap som rör våld mot både barn och vuxna behövs på programmen. En annan problematik som lyfts är att kunskapsområden som rör barn rent generellt saknas i de olika programmens utbildnings- och kursplaner.

En ytterligare utmaning är VEM utvecklar undervisningen om våld mot barn? För även om vissa av deltagarna har kunskap och kompetens inom kunskapsområden våld mot barn menar en majoritet av lärare att de saknar vad som krävs för att undervisa våldsfrågor. Det behövs i många fall ytterligare förstärkning av ämneskompetens inom lärarkollegiet. Flera av kursdeltagarna har erfarenhet av att använda sig av olika former av kunskapsstöd. Ett verktyg som använts är att studenterna får inhämta och bearbeta kunskap från de aktuella webbutbildningarna på Barnafrid och Nationellt centrum för kvinnofrid. Lärarkollegiet har sedan följt upp den bearbetade kunskapen genom olika former av läraktiviteter. Vad som ses som mer bekymmersamt är hur examineringen kan säkerställas om lärarna själva saknar tillräcklig kunskap inom området?

Statistiskt sett så finns det i varje studentgrupp och i lärarkollegiet ett visst antal personer som på olika sätt har erfarenhet av våld. Enligt kursdeltagare är det viktigt att i kursdesignen bygga in en handlingsberedskap där svåra frågor kring våld kan hanteras. Oftast finns det redan en bred kunskap och kompetens inom lärarkollegiet att hantera svåra och tunga ämnen.

Implementering och genomförande av examensmålet – två fallbeskrivningar

För att fördjupa och konkretisera ovanstående resonemang följer nu två exempel på hur professionsutbildningar arbetat med att implementera examensmålet i praktisk undervisning.

Socionomprogrammet vid Umeå universitet

Socionomprogrammet genomgår för närvarande en nyutveckling. Som en del av detta omorganiserar programmets inslag om våld i nära relationer. Utbildningen till socionom kräver examensmål som ger grundläggande förutsättningar för att kunna arbeta inom socialtjänsten. Socionomen har ett lagstadgat ansvar att verka för att den som utsatts för brott får stöd och hjälp (SoL 2001:453). I förslaget till en ny socialtjänstlag (SOU 2020:47) finns även ett förtydligat

barnrättsperspektiv där barns rätt till skydd, stöd och delaktighet vid våldsut-satthet betonas.

En stor utmaning är att Socionomprogrammet, precis som många andra pro-fessionsutbildningar, rymmer många olika områden för undervisning. Bland dessa är flera formella examensmål. Inom det aktuella examensmålet ryms ett flertal underområden som formellt måste prioriteras. Detta har skapat en situa-tion där olika relevanta undervisningsområden behöver vägas mot varandra.

Även om våld i nära relationer är ett centralt kunskapsfält, har området inte haft en given plats i det tidigare Socionomprogrammet. Innehållet har ofta fått komma in i utbildningen som kortare inslag i olika kurser. Även begränsad spets- och forskningsbaserad kunskap inom området våld mot barn har fört med sig begränsningar. Dessa omständigheter tillsammans ledde fram till frå-gan hur det nya Socionomprogrammet kunde strukturera undervisningen för att skapa förväntade kunskaper och färdigheter när det gäller utsatta barn.

En första åtgärd har varit att försöka skapa mer tydlighet i förväntade studie-resultat, både på program- och kursnivå. Med tanke på examensmålets fokus på mäns våld mot kvinnor men även barnperspektivet i den nya socialtjänstlagen, ändrades vissa kursplaner för att få tydligare fokusering på dessa områden. Ett sådant fokus kommer sedan att försöka stärkas genom konstruktiv länkning.

En målsättning överlag har varit att skapa en tydligare ”strimma” genom hela programmet, det vill säga att examinationsmålen som rör våldsfrågor är ett återkommande undervisningstema under programmet. Ett sätt att stärka detta förhållningssätt och att anpassa det till socionomers framtida yrkespraktik är att utgå ifrån pedagogiska modeller där progression och kontinuitet är centralt. I utbildningen ska det finnas en rörelse där teoretisk kunskap över tid får omsät-tas i kritiskt reflekterande och praktiskt arbete i form av övningar av problem-baserad karaktär, exempelvis case (Fry et al. 2014).

För att dessa pedagogiska principer ska kunna genomföras inom ramen för kursutrymme och lärarkompetenser, behöver det dock göras vissa prioritering-ar. En lösning som diskuterats är att området ”personer som lever i särskilt utsatta livssituationer (inklusive utsatta barn)” kan tas upp som ett övergripande tema i Socionomprogrammets inledande terminer. Vissa av dessa kunskaper kan sen utvecklas genom fördjupning och case-inriktat arbete i en valbar kurs på programmets sista termin. Detta ger grundläggande kunskap om våld till alla och en möjlighet till fördjupad kunskap som inbegriper viktiga färdigheter och förhållningssätt.

Fysioterapeutprogrammet vid Linköpings universitet

I Fysioterapeutprogrammet är frågor som rör våld ett viktigt område där studen-ten i som blivande roll som fysioterapeut kan göra skillnad. Samtidigt finns en

rad utmaningar i att föra in ett nytt examensmål med ett så specificerat innehåll. Särskilt inom ett fält som går utanför det egna kunskapsområdet, och där det inte per automatik finns kunskap inom programmet. Precis som övriga program har det varit diskussion om ”innehållsträngsel” och hur olika kunskapsområden ska prioriteras. Det ställs ständigt nya krav på att föra in nytt kunskapsstoff medan det mer sällan tas bort något från utbildningsplanen.

Till en början menar de ansvariga för införandet av examensmålet att det är viktigt att själv skaffa sig en ”grundkunskap” om våld för att bilda sig en uppfattning om kunskapsområden som rör våld. De har därför tagit del av olika utbildningsinsatser. Det har gett lärarna kunskap både för att kunna identifiera behov och vilka förutsättningar som finns inom programmet. Frågan som har diskuterats är ”vad som är en rimlig kunskapsnivå” för att som fysioterapeut kunna uppfylla sitt uppdrag. Diskussioner har resulterat i att behovet består av att synliggöra och medvetandegöra våld hos studenter, för att de i sin blivande yrkesroll ska kunna upptäcka och agera vid misstänkt våldsproblem.

Det har också fattats beslut att föra samman mäns våld mot kvinnor och våld mot barn i ett gemensamt lärandemål och moment i en kurs. Valet att i en första fas enbart fokusera på dessa former av våld och målgrupper har varit nödvändig. Det handlar om att pröva sig fram, utvärdera och arbeta långsiktigt och det ses därför som rimligt att till en början begränsa sig för att efter hand föra in övriga våldsformer inom delmålet våld i nära relationer.

Beslut fattades att integrera lärandemålet om ”visa kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer” i kursen ”Fysioterapi, folkhälsa och arbetsrelaterad ohälsa” på termin 5. Detta motiveras genom att studenterna har kommit en bit på väg i sin utbildning och har börjat ”befästa i sin professionella roll”.

Det är också en termin där det går att integrera examensmålet i kursinnehållet men också utan att behöva förlora den inre logik som finns genom programmet och terminen. Det finns en ”bredd i terminen där psykologin bakom besvären är viktig”. I kursen finns ett fokus på att vissa smärttillstånd och somatiska problem kan vara kopplade till psykiska och sociala problem. Studenterna gör också sin VFU i primärvården där ”primärvårdsfönstret” visar det professionella uppdragets bredd. Fysioterapeuten är också den första som träffar och kan identifiera långvarig och komplexa smärttillstånd bland barn och vuxna. Ytterligare en anledning att termin 5 anses som lämplig är att det kan bli ett bra erfarenhetsbyte mellan studenter och yrkesverksamma om hur frågan om våld hanteras i den dagliga verksamheten. Det har inneburit att studenternas kunskap inom våldsområdet blir som ”ringar på vattnet ut till handledarna på praktikplatsen”.

Studenterna förbereder sig inför momentet om våld genom att gå de aktuella webbutbildningarna, vilka följs dessa upp i en föreläsning och kunskapsbear-

betning individuellt och i grupp. På seminarium bearbetas två till tre case relevanta för en primärvårdskontext. Examinationen består av genomförande av webbutbildningarna och aktivt deltagande på case-seminariet.

Avslutande diskussion

Tidigare forskning har visat att våld mot barn ofta blir underordnat mäns våld mot kvinnor och att fokus läggs på vuxna och familjen (Faitlough 2006). Detta kan få konsekvenser för samhällets (o)förmåga att skydda och stödja våldsut-satta barn (Eriksson 2007, Hester 2011). Det nya examensmålet är en del av regeringens jämställdhetspolitiska målsättning där mäns våld mot kvinnor är en central utgångspunkt. Våld mot barn utgår på så sätt ifrån en diskurs om jämställdhet mellan könen. Detta blir inte minst tydligt i hur examensmålet har utformats med två delmål, där det första utgörs av mäns våld mot kvinnor medan en rad andra våldsformer ska rymmas inom det andra målet. Detta kan läsas som en hierarkisk ordning både utifrån att mäns våld mot kvinnor särskiljs från övriga våldsformer som att olika former av våld i nära relation kan uppfattas behöva ställas mot varandra.

Utifrån kursdeltagarnas erfarenheter och fallbeskrivningarna har flera utmaningar med integreringen av det nya examensmålet identifierats. För samtidigt som examensmålet gjorde det var svårt att precisera vilka grupper i delmål 2 som skulle prioriteras tyckte kursdeltagare att ett viktigt helhetsperspektiv kunde gå förlorat när våld i nära relationer behövde delas in och prioriteras i undervisning. Om blivande professioner redan i sin utbildning får uppfattningen att olika former av våld kan särskiljas och vägas mot varandra kan det ge en endimensionell och förenklad syn på våldsutsatthet. Detta är särskilt problematiskt i relation till barn där utsatthet kan vara särskilt komplex (Leviner 2011).

En annan utmaning var hur undervisning om våld och utsatta barn ska integreras i utbildningsplaner på en övergripande nivå. I redan fulltecknade utbildningsplaner kan det vara svårt att integrera ett definierat kunskapsmål där det övergripande innehållet redan är specificerat. Dessutom kan ”konstruktiv länkning” gå förlorat när nivån examensmål på så sätt skiljer sig från varandra.

Att utifrån det nya examensmålet införa ett barnperspektiv i utbildning är inte bara en principiell fråga. Carlsson (2020) pekar på att undervisning om våld i nära relationer inte handlar om vad som *bör* göras utan snarare vad som *kan genomföras* utifrån vissa givna förutsättningar. På många program har undervisning om våld inte varit prioriterat i utbildnings- och kursplaner och en tradition att arbeta med frågor som rör barn saknas. Det finns luckor gällande kunskap, kompetens och erfarenhet inom lärarkollegiet. Detta kan få konsekvenser när det gäller att identifiera kunskapsbehov hos studenter utifrån deras kommande yrkesroll. Det nya examensmålet kan å ena sidan säkerställa att våld

uppmärksammas inom relevanta professionsutbildningar. Å andra sidan kan målets generella skrivning och de praktiska förutsättningarna ha negativ inverkan på undervisningen innehåll. Det kan skapa skillnader i likvärdighet mellan lärosäten och program, med risk att blivande yrkesverksamma inte har relevant kunskap för att arbeta med barn som utsatts för våld

Referenser

- Biggs, J. (1996) Enhancing teaching through constructive alignment. *Higher Education*, 32: 347–364. <https://link.springer.com/article/10.1007/BF00138871>
- BRÅ (2021) *Barnmisshandel*. [https://www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/barnmisshandel.html\[hämtad 220531\]](https://www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/barnmisshandel.html[hämtad 220531]).
- Carlsson, N. (2020) *Lärosätenas utbildningsbehov i frågor som rör mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Slutrapport*. Göteborg: JÄMY. https://www.jamstalldshetsmyndigheten.se/files/2020/07/Lärosätenas-utbildningsbehov-i-frågor-om-mäns-våld_Slutrapport_200712-utan-nummer.pdf
- Eriksson, M. (2007) Fäders våld mot kvinnor och barns situation: interventioner på olika planeter? I: Eriksson, M. (red) *Barn som upplever våld: Nordisk forskning och praktik*, 210–235. Stockholm: Gothia Förlag.
- Fairtlough, A. (2006) Social Work with Children Affected by Domestic Violence. *Journal of Emotional Abuse*, 6 (1): 25–47. https://research.gold.ac.uk/id/eprint/1829/1/PACE_Fairtlough_2006a.pdf
- Fry, H., Ketteridge, S. & Marshall, S. (red.) (2014) *A Handbook for Teaching and Learning in Higher Education. Enhancing Academic Practice*. New York: Routledge.
- Hester, M. (2011) The Three Planet Model: Towards an Understanding of Contradictions in Approaches to Women and Children's Safety in Contexts of Domestic Violence. *British Journal of Social Work*, 41 (5): 837–853. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcr095>
- IVO (2019) *Barn riskerar att bli utan stöd och hjälp*, IVO 2019–11. <https://www.ivo.se/publicerat-material/rapporter/barn-riskerar-att-bli-utan-stod-och-hjalp/>
- IVO (2020) *Sociala barn- och ungdomsvården. Slutredovisning av uppdrag att genomföra analyser av tillsynens resultat inom den sociala barn- och ungdomsvården S2019/01922/FST*. IVO 2012–2. <https://www.ivo.se/globalassets/dokument/publicerat/rapporter/rapporter-2020/sociala-barn-och-ungdomsvarden-slutredovisning.pdf>
- Jernbro, C. & Janson, S. (2017) *Våld mot barn. En nationell kartläggning 2016*. Stockholm: Allmänna barnhuset. <https://nck.uu.se/kunskapsbanken/sokresultat-kunskapsbanken/?id=1400&librisId=&swepubId=JjuU35/2020/21>.
- Leviner, P. (2011) *Rättsliga dilemman i socialtjänstens barnskyddsarbete* (Diss.) Jure förlag AB).
- Petrucelli, K. et al. (2019) Adverse childhood Experiences and Associated Health outcomes: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Child Abuse & Neglect*, 97 104127. DOI: 10.1016/j.chiabu.2019.104127
- Skr. 2016/17:10 *Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid, Kap.5, En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor*. <https://www.regeringen.se/rattsligadokument/skrivelse/2016/11/skr.-20161710/>
- S2018/01831/JÄM(delvis) *Uppdrag att erbjuda utbildningsinsatser och kunskapsstöd till universitets och högskolor i frågor som rör mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer*. <https://www.jamstalldshetsmyndigheten.se/regeringsbeslut-s2018-01831-jam-delvis>

tema

SFS 2001:453, *Socialtjänstlag* (SoL) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453

SFS 2017:857. *Förordning om ändring i högskoleförordningen* (1993:100) https://www.lagboken.se/Lagboken/start/sfs/sfs/2017/800-899/d_3045625-sfs-2017_857-forordning-om-andring-i-hogskoleforordningen-1993_100

SFS 2018:1135. *Förordning om ändring i högskoleförordningen* (1993:100) <https://svenskforfattningssamling.se/sites/default/files/sfs/2018-06/SFS2018-1135.pdf>

SFS 2018:1197. *Lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter* https://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20181197-om-forenta-nationernas-konvention_sfs-2018-1197

SOU 2001:72. *Barnmisshandel. Att förebygga och åtgärda*. Stockholm: Socialdepartementet. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2001/08/sou-200172/>

SOU 2020:47. *Hållbar socialtjänst. En ny socialtjänstlag*. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2020/08/sou-202047/>

Vetenskapsrådet (2017) *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet. https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf